

Bruxelles, 24.7.2020.
COM(2020) 606 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Agenda i akcijski plan EU-a za borbu protiv droga 2021.–2025.

I. Uvod – obnovljeni poticaj sveobuhvatnom rješavanju pitanja droga

U skladu s novom strategijom za sigurnosnu Uniju 2020.–2024. Komisija namjerava znatno pojačati mjere EU-a u borbi protiv nezakonitih droga čvrstom novom Agendom EU-a za borbu protiv droga. Povrh izgubljenih života, narušenog zdravlja i neostvarenog potencijala pojedinaca, šteta se može promatrati u kontekstu smanjene kvalitete života u zajednicama koje pogađaju problemi povezani s drogama. Kad je riječ o tržištu drogama, maloprodajna vrijednost tržišta nedopuštenih droga u EU-u procjenjuje se na *najmanje* 30 milijardi EUR godišnje te je to tržište velik izvor prihoda za organizirane kriminalne skupine u EU-u¹. Važno je prepoznati znatnu ekonomsku štetu koju se može pripisati uporabi droge i općenitije znatan posredan negativan utjecaj tržišta droga zbog povezanosti sa širim kriminalnim aktivnostima, ometanja zakonitog gospodarstva, nasilja u zajednicama, štete za okoliš te uloge važnog pokretača korupcije koja može potkopavati dobar sustav upravljanja.

Svi dostupni podaci² ukazuju na to da je sveukupna dostupnost prirodnih i sintetičkih droga u Europi i dalje visoka. Na europskom tržištu droga javnosti su sve dostupnije raznovrsne droge visoke čistoće i velike potentnosti koje su obično jednake cijene ili jeftinije u odnosu na cijene u proteklom desetljeću. Uporaba heroina i drugih opioida još uvijek ima najveći udio u štetnim posljedicama zbog droga. Balkanska ruta i dalje je ključni pravac za unos heroina u EU, a čini se da je zapadni Balkan i dalje važan izvor podrijetla zaplijenjenog biljnog kanabisa. Tržište kokaina drugo je najveće tržište nedopuštenih droga u EU-u nakon kanabisa. Zbog upotrebe kontejnera za krijumčarenje kokaina zapljene velikih količina droge u lukama sad su uobičajene, a kokain zaplijenjen na veleprodajnoj razini u Europi visoke je čistoće, često iznad 85 %. Čini se da sjeverna Afrika postaje bitnija tranzitna točka i za zrakoplovne i za pomorske pošiljke kokaina i smole kanabisa namijenjene europskom tržištu, a moguće i drugim tržištima.

Nadalje, kanabis i sintetičke droge proizvode se u znatnim količinama unutar EU-a. U pogledu novih psihoaktivnih tvari, premda se smanjio broj prvih otkrivanja u Europi i dalje se šalju uglavnom iz Kine i Indije, koje su i glavni izvor prekursora za droge koji se uglavnom koriste u proizvodnji nezakonitih sintetičkih droga u EU-u. Čini se da se EU sve češće koristi kao tranzitno područje za neke droge poput kokaina namijenjenog drugim tržištima te se drogama poput sintetičkih opioida visoke potentnosti sve češće trguje preko interneta te se dostavljaju poštom. Naposljetku, u današnjem dobro povezanom svijetu fenomen droge sve je više globalan. To je potaknulo međunarodnu zajednicu na postizanje sporazuma o jačanju mjera, osnaživanju suradnje i ubrzavanju provedbe zajedničkih preuzetih obveza kojima se odgovara na globalnu situaciju povezanu s drogom u okviru Ministarske izjave Komisije UN-a za opojne droge iz 2019. (CND)³.

¹ EMCDDA i Europol (2019.). Izvješće o tržištima droga u EU-u.

² Vidjeti bilješku 1.

³ Komisija UN-a za opojne droge, *Ministerial declaration on strengthening our actions at the national, regional and international levels to accelerate the implementation of our joint commitments to address and counter the world drug problem* (Ministarska izjava o jačanju naših djelovanja na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini radi brže provedbe naših zajedničkih preuzetih obveza za odgovor na svjetski problem droge i borbu protiv njega).

Osim toga, organizirane kriminalne skupine, od kojih je više od jedne trećine izravno uključeno u tržišta droga⁴, vrlo su prilagodljive. Tijekom pandemije bolesti COVID-19 kretanje velikih količina droga između država članica ostalo je uglavnom nepromijenjeno unatoč ograničenju kretanja⁵. Ipak, ograničenje kretanja povezano s bolešću COVID-19 privremeno je poremetilo globalno tržište droga i dovelo do određenih nestašica i viših cijena nekih droga⁶. Ograničavanje socijalnih kontakata stvorilo je poremećaje i na razini distribucije u Europi, a nestabilna situacija dovela je do viših razina nasilja među dobavljačima i distributerima srednje razine⁷. U smislu zdravstvenih aspekata droga, potražnja za uslugama liječenja ovisnosti i smanjenja štetnih posljedica mogla bi i dalje rasti, a u nekim je državama članicama pružanje skrbi za osobe koje konzumiraju droge postalo problem zbog manjka osoblja, poremećaja u pružanju usluga i zatvaranja⁸. Budući da se situacija brzo mijenja, bit će jednako važno u ranoj fazi uočiti i osmisliti primjerene odgovore na potencijalne srednjoročne i dugoročne učinke trenutačne pandemije na usluge povezane s uporabom droga, na uporabu droga i na funkcioniranje tržišta droga.

Evaluacija Strategije EU-a za borbu protiv droga (2013.–2020.)⁹ i njezina dva uzastopna plana djelovanja¹⁰ potvrdila je da je potrebno nastaviti borbu protiv fenomena droga i izazova koje on donosi na nacionalnoj razini, na razini EU-a i na međunarodnoj razini. Zaključci ukazuju na to da su sigurnosni i zdravstveni aspekti koji proizlaze iz tržišta nedopuštenih droga i dalje presudni za odgovor na šire i horizontalne elemente fenomena droga¹¹. Moramo iskoristiti prethodna postignuća u okviru Strategije EU-a za borbu protiv droga i, praksu specijaliziranih agencija EU-a za pravosuđe i unutarnje poslove, posebno u smislu koordinacije i suradnje, aktivne rasprave i analize, pojačanog dijaloga i suradnje na međunarodnoj razini i većeg razumijevanja svih aspekata fenomena droga i učinka intervencija. EU-u je potrebna promjena paradigme u politici o drogama. Stoga ova Agenda osnažuje pristup EU-a drogama i osigurava odvažnu agendu za politiku o drogama radi pokretanja konkretne i ambiciozne promjene. Njome se pojačava rad u svim dimenzijama politike o drogama, posebno u području u kojem je čvršća, sigurnosti, te se predviđaju konkretne mjere za uklanjanje prethodnih nedostataka.

Pri izradi Agende EU-a za borbu protiv droga uzeti su u obzir rezultati savjetovanja s državama članicama i relevantnim dionicima. Pri tome su se upotrebljavali podaci iz srednjoročne ocjene¹² i završne evaluacije Strategije EU-a za borbu protiv droga 2013.–2020. i njezina dva uzastopna plana djelovanja. Agenda je odgovor na situaciju povezanu

⁴ Vidjeti bilješku 1.

⁵ EMCDDA i Europol, *EU Drug Markets – Impact of COVID-19* (Tržišta droga u EU-u – učinak bolesti COVID-19), svibanj 2020.

⁶ Za dodatne pojedinosti vidjeti bilješku 5.

⁷ Vidjeti bilješku 5.

⁸ Za dodatne pojedinosti vidjeti EMCDDA (ožujak 2020.). *The implications of COVID-19 for people who use drugs (PWUD) and drug service providers* (Implikacije bolesti COVID-19 za osobe koje konzumiraju droge i pružatelje usluga povezanih s drogom).

⁹ SL C 402, 29.12.2012., str. 1.

¹⁰ SL C 351, 30.11.2013., str. 1. i SL C 215, 5.7.2017., str. 21.

¹¹ Zaključke evaluacije vidjeti u Radnom dokumentu službi Komisije: Evaluacija Strategije EU-a za borbu protiv droga 2013.–2020. i Plana djelovanja Europske unije za borbu protiv droga 2017.–2020., srpanj 2020., SWD(2020) 150.

¹² COM(2017) 195.

s drogom opisanu u ključnim izvješćima EU-a o drogama iz 2019. (godišnje Europsko izvješće o drogama¹³, koje izdaje Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) i Izvješće o tržištima droga u EU-u¹⁴ EMCDDA-a i Europol) i UNODC-ovu Svjetskom izvješću o drogama¹⁵. Podaci na koje se upućuje u Agendi EU-a za borbu protiv droga preuzeti su iz tih izvješća. Njome se uzima u obzir i europski vodič Zdravstveni i socijalni odgovori na probleme s drogama¹⁶, u kojemu su razmotreni tehnički dokazi o tome što predstavlja djelotvorne odgovore na uporabu droga.

II. Ciljevi i vodeća načela politike EU-a o drogama

U okolnostima ozbiljne situacije u području trgovine drogom i uporabe nedopuštenih droga u Europi, u Agendi EU-a za borbu protiv droga primjenjuje se uravnotežen i multidisciplinarni pristup fenomenu droga koji se temelji na dokazima na nacionalnoj razini, na razini EU-a i na međunarodnoj razini.

Cilj Agende EU-a za borbu protiv droga jest zaštititi građane boljim koordiniranim mjerama kojima se: (i) postiže materijalan i mjerljiv učinak na pitanja sigurnosti i zdravlja koja proizlaze iz uporabe droga i djelovanja tržišta droga; (ii) odgovara i na izravne i na neizravne posljedice ovog problema, uključujući poveznice s nasiljem i drugim oblicima teških kaznenih djela, povezane zdravstvene i društvene probleme i štetu u okolišu, te informira javnost i oblikovatelje politika o tim pitanjima.

Agenda EU-a za borbu protiv droga temelji se na sljedećim vodećim načelima:

a. temeljne vrijednosti Europske unije i temeljna načela prava EU-a: poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, solidarnosti, vladavine prava, sigurnosti i ljudskih prava;

b. multidisciplinarni pristup: radi provedbe Agende EU-a za borbu protiv droga svi partneri na nacionalnoj razini¹⁷, institucije, tijela i agencije EU-a (posebice kontinuirana središnja uloga koju imaju EMCDDA i Europol)¹⁸, kao i industrija i organizacije civilnog društva trebaju bolje i šire surađivati;

¹³ [http://www.emcdda.europa.eu/publications-database?f\[0\]=field_series_type:404](http://www.emcdda.europa.eu/publications-database?f[0]=field_series_type:404)

¹⁴ <http://www.emcdda.europa.eu/publications/joint-publications/eu-drug-markets-report-2019>

¹⁵ UNODC, *World Drug Report 2020*. (Svjetsko izvješće o drogama 2020.).

¹⁶ *Health and social responses to drug problems:*

a European guide (Zdravstveni i socijalni odgovori na probleme s drogama: europski vodič), EMCDDA, http://www.emcdda.europa.eu/responses-guide_en

¹⁷ Kao što su tijela kaznenog progona, carina, uključujući carinske laboratorije, granična kontrola, pravosuđe, zatvori i kaznene ustanove, tijela civilnog zrakoplovstva i pomorska tijela, poštanske službe, dionici uključeni u istraživanje i inovacije, socijalne službe i službe za liječenje ovisnosti uključujući djelatnike u sektorima zdravstva, obrazovanja i prevencije.

¹⁸ Druge agencije i tijela EU-a koji se bave pitanjima droga, npr. Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex), Centar za pomorske analize i operacije povezane s drogama (MAOC-N), Agencija Europske unije za suradnju u kaznenom pravosuđu (Eurojust), Agencija Europske unije za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL), Agencija Europske unije za temeljna

c. integriranje u vanjsko djelovanje EU-a: pristup i ciljeve Agende EU-a za borbu protiv droga trebalo bi provoditi usklađeno i integrirano s vanjskim djelovanjem EU-a. Kako se prijete i sigurnosni izazovi razvijaju, unutarnja i vanjska sigurnost sve su više međusobno povezane. Zaštita građana EU-a od problema povezanih s drogama stoga zahtijeva usklađenost i blisku suradnju, prema potrebi, između ciljeva Agende EU-a za borbu protiv droga i vanjskog djelovanja EU-a. Vanjsko djelovanje EU-a u području droga trebalo bi se temeljiti na komplementarnim i uzajamno podupirućim načelima podjele odgovornosti, multilateralizma i koordiniranih globalnih odgovora¹⁹.

d. odgovori utemeljeni na znanosti i dokazima te poticanje inovacija: potreban je istraživački rad kako bi se utvrdili prioriteti, postigle sinergija i koordinacija te djelotvorno podijelili zaključci. Treba intenzivirati napore s ciljem razvijanja, usvajanja i korištenja novih tehnologija radi boljeg praćenja, analize i odgovora na trendove i prijete na tržištima nedopuštenih droga te radi veće pripravnosti za odgovor na brze promjene.

Agenda EU-a za borbu protiv droga pruža politički i strateški okvir za djelotvoran i sveobuhvatan odgovor na izazove u području sigurnosti i javnog zdravlja povezane s drogom, i to primjenom svih relevantnih instrumenata na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini te na razini EU-a. Trebala bi omogućiti i usuglašen nastup EU-a u promicanju integriranog, uravnoteženog i multidisciplinarnog pristupa Agende EU-a za borbu protiv droga koji se temelji na dokazima. To je posebno relevantno u nastojanjima da se ojača dijalog i suradnja s trećim zemljama, regijama i međunarodnim organizacijama, kao i u okviru multilateralnih foruma.

Agendom EU-a za borbu protiv droga utvrđuje se osam strateških prioriteta politike EU-a o drogama za sljedećih pet godina, razvrstanih u tri glavne sastavnice. Prvo, Agenda EU-a za borbu protiv droga osigurava sveobuhvatan skup poboljšanih sigurnosnih mjera usredotočenih na sve aspekte trgovine drogom, od organiziranih kriminalnih skupina do upravljanja vanjskim granicama, i na nezakonitu distribuciju i proizvodnju u EU-u. Drugo, razmatraju se prevencija i informiranje o nepovoljnim učincima droga, uključujući njihovu poveznicu s nasilnim i drugim oblicima kriminaliteta. Treće, jednako je važan odgovor na štetne posljedice zbog droge. Moramo osigurati da oni kojima je pomoć potrebna imaju pristup djelotvornom liječenju i uspostaviti čvrst okvir za smanjivanje rizika i posljedica kako bi se smanjile negativne posljedice uporabe droga za konzumente droga i za njihove obitelji i zajednice. U novoj Agendi EU-a za borbu protiv droga posebno se potvrđuje pružanje podrške uravnoteženom i sveobuhvatnom pristupu rješavanju problema uporabe droga u zatvorskom okruženju; u području koje zbog svojeg specifičnog konteksta zahtijeva strateški, strukturiran i koordiniran pristup.

Agenda EU-a za borbu protiv droga popraćena je Akcijskim planom za borbu protiv droga u **Prilogu 1**. Njime su obuhvaćeni konkretni operativni koraci i aktivnosti s ciljem olakšavanja provedbe osam strateških prioriteta.

prava (FRA), Europska agencija za lijekove (EMA), Europski centar za prevenciju i kontrolu bolesti (ECDC).

¹⁹ EU osim toga ponavlja svoju dugogodišnju predanost pristupu opisanom u zaključnom dokumentu s izvanrednog zasjedanja Opće skupštine Ujedinjenih naroda o svjetskom problemu droga održanog 2016. <https://undocs.org/A/RES/S-30/1>.

III. Strateški prioriteti

A) POJAČANA SIGURNOST – OMETANJE FUNKCIONIRANJA TRŽIŠTA DROGA

1. Omesti i onemogućiti velike visokorizične organizirane kriminalne skupine povezane s drogama koje djeluju u državama članicama EU-a, potječu iz njih ili su na njih usmjerene te reagirati na poveznice s drugim sigurnosnim prijetnjama

Po svojoj su prirodi tržišta droga prekogranična, a identificirane organizirane kriminalne skupine povezane s drogama često se bave s više vrsta kriminala. U EU-u više od jedne trećine njih izravno je uključeno u tržišta droga od kojih je oko dvije trećine povezano sa širim kriminalnim aktivnostima uključujući korupciju²⁰ i pranje novca kojima se omogućuju njihove aktivnosti. Trgovina drogom povezana je i s drugim oblicima teških kaznenih djela, na primjer trgovinom ljudima²¹, krijumčarenjem migranata i vatrenog oružja, kao i trgovanjem patvorenim, krivotvorenim i neodobrenim lijekovima i lijekovima nezadovoljavajuće kvalitete. U ograničenom broju slučajeva otkrivene su moguće poveznice s financiranjem terorizma ili s terorizmom.

Stoga aktivnosti velikih razmjera u pogledu količine droga ili zarade te aktivnosti manjih razmjera koje su osobito štetne zbog potentnosti droga koje su predmet tih aktivnosti, poput sintetičkih opioda, trebaju biti prioritetan cilj na razini EU-a. Tome treba dati prioritet u sinergiji s ciklusom politike EU-a za borbu protiv organiziranog i teškog međunarodnog kriminala (EMPACT)²², kojim se identificiraju prijetnje te određuje prioritet prijetnji i odgovara na njih primjenom pristupa koji se temelji na robu. Štoviše, i ciljevi najviše razine i utvrđeni ciljevi srednje razine koji su važni za održavanje neprekidnosti djelovanja organiziranih kriminalnih skupina trebaju biti prioritet kako bi se narušila njihova zapovjedna struktura. Pozornost treba usmjeriti na sve dionike u lancu koji su dovoljno iskusni da osiguraju kontinuitet kriminalnih aktivnosti.

Drugo, treba se usredotočiti na praćenje, zamrzavanje i zapljenu ogromnih nezakonitih dobiti od krijumčarenja droga i povezanih djela kako bi se organiziranim kriminalnim skupinama oduzela sposobnost za počinjenje budućih kaznenih djela i prodiranje u zakonito gospodarstvo. Da bismo se djelotvorno borili protiv trgovine drogom, moramo osigurati da se nezakonita dobit ne vrati u lanac opskrbe drogama te da ne omogući kriminalna ponašanja, kao što su korupcija i nasilje, ili druge oblike teškog i organiziranog kriminala kao što je trgovanje ljudima ili čak terorizam. Štoviše, treba razmotriti i mjere kojima se ograničava kriminalna upotreba instrumenata koji omogućuju trgovanje drogom, kao što su oprema u laboratorijima za drogu s ciljem proizvodnje droge, vatreno oružje, krivotvoreni dokumenti i tehnologija za šifriranje. Konačno, zaplijenjeni i konfiscirani instrumenti i prihodi od kaznenih djela povezanih s

²⁰ Korupcija u okviru trgovanja drogama ima dvostruki značaj. Skupine organiziranog kriminala koriste korupciju kao sredstvo za olakšavanje krijumčarenja droga, a ogromni prihodi stečeni od nedopuštenih droga jačaju sveukupan koruptivni kapacitet organiziranih skupina u zakonitom gospodarstvu.

²¹ Droge i trgovanje ljudima mogu biti međusobno povezani na tri načina koji se ponekad podudaraju: kad iste skupine organiziranog kriminala krijumčare droge i trguju ljudima; kad se osobe kojima se trguje prisile na sudjelovanje u trgovini drogom; kad u procesu trgovanja ljudima droge omogućuju i održavaju iskorištavanje ranjivih pojedinaca. Vidjeti COM(2018) 777; Provedba Akcijskog plana Eurojusta protiv trgovanja ljudima 2012.–2016., Završno evaluacijsko izvješće, Eurojust 2017.

²² <https://www.europol.europa.eu/empact>

drogama mogli bi se upotrijebiti za pružanje podrške mjerama kojima se smanjuje opskrba i potražnja za drogom.

Treće, treba poboljšati postojeću suradnju i težiti strukturiranoj suradnji sa zemljama iz kojih droga potječe i s tranzitnim zemljama, regijama i relevantnim regionalnim organizacijama, među ostalim dodatnim ciljanim programima podrške i suradnje u koje se sustavno uključuju relevantne agencije EU-a, posebno Europol i EMCDDA, u pogledu prevencije kriminala povezanog s drogama i suradnje tijela kaznenog progona, kao i reagiranjem na poveznice s drugim oblicima organiziranog kriminala. Važno je ojačati Europol i EMCDDA relevantnim resursima koji su potrebni kako bi se mogla pružiti podrška operativnim djelovanjima država članica u pogledu droge. U tom će kontekstu biti potrebno i jačanje operativnih djelovanja EMPACT-a. Osim promicanja i podržavanja međunarodne suradnje u području izvršavanja zakonodavstva i praćenja droge, mjerama u okviru ovog prioriteta neprekidno se nastoji otkloniti temeljne uzroke i glavne pokretače organiziranog kriminala te pojačati otpornost lokalnih zajednica.

Prioritetna područja:

1.1. Usmjeravanje na visokorizične organizirane kriminalne skupine aktivne posvuda u EU-u i prekogranična tržišta droga te ometanje kriminalnih poslovnih modela, posebno onih kojima se potiče suradnja između različitih organiziranih kriminalnih skupina.

1.2. Prihodi i instrumenti skupina organiziranog kriminala uključenih u tržišta droga i ponovno korištenje zaplijenjene imovine za potrebe društva.

1.3. Međunarodna suradnja s trećim zemljama ili regijama i uključenost relevantnih agencija EU-a.

2. Povećati otkrivanje trgovine drogom i prekursorima za droge na veliko na točkama ulaska u EU i izlaska iz EU-a

Tržišta droga u EU-u treba promatrati i iz globalne i iz regionalne perspektive²³. Postoje specifični problemi povezani s različitim regijama zbog kojih određene točke ulaska u EU i izlaska iz EU-a putem mora, kopna i zraka imaju visoki prioritet u pogledu trgovine drogom i prekursorima na veliko, a ti problemi uključuju nove kemikalije prekursora i one kemikalije prekursora koje se ne kontroliraju ili ne prate. Posebnu pozornost treba posvetiti „dizajnerskim prekursorima”²⁴ jer se te kemikalije trenutačno pretežno koriste u proizvodnji nezakonitih sintetičkih droga u EU-u i specifičan su problem za tijela kaznenog progona. Točke ulaza i izlaza (čvorišta) korištene za trgovinu drogom u kontejnerima ili u teretu mogu dovesti do poremećaja trgovanja u EU-u, predstavljati poticaj za korupciju i potkopavati dobro upravljanje. Usto, vanjske granice EU-a (morske, kopnene i zračne) imaju specifične ranjivosti koje se mogu iskoristiti u kontekstu trgovanja drogom. Osobito su područja pomorske plovidbe i zračnog prometa

²³ Novosti u proizvodnji droge u Latinskoj Americi i Afganistanu jasno utječu na tržište droga u EU-u. Kina (i u manjoj mjeri Indija) važna je zemlja podrijetla prekursora za droge i novih psihoaktivnih tvari. U nekim susjednim zemljama kao što su Maroko i Turska te na zapadnom Balkanu postoje organizirane kriminalne skupine koje su usko povezane s etnički organiziranim skupinama koje borave u EU-u i to mijenja dinamiku opskrbe drogama. Afrika je važna zbog svoje rastuće uloge kao područja trgovine drogom i tranzita. Vidjeti bilješku 1.

²⁴ Dizajnerski prekursori bliski su kemijski srodnici već poznatog prekursora za droge koji su namjenski izrađeni radi izbjegavanja kontrole nadležnih tijela.

koja okružuju granice EU-a strateški važna za praćenje zbog mogućnosti da ih trgovci drogom zloupotrijebe. Morske granice čine više od 70 % vanjskih granica EU-a.

Stoga velike poznate luke, zračne luke i kopnene točke ulaska u EU i izlaska iz EU-a koje se koriste kao čvorišta za trgovinu drogom na veliko treba staviti na popis djelovanja visokog prioriteta u borbi protiv trgovine drogom. Mjere bi trebale uključivati poboljšanu carinsku analizu rizika u pogledu kontejnera i tereta, profiliranje, dijeljenje obavještajnih podataka i djelotvornu suradnju među relevantnim agencijama EU-a i tijelima kaznenog progona, carinskim službama i tijelima za kontrolu granica država članica i relevantnim agencijama partnerskih zemalja. Utvrđeno je da je poboljšana razmjena informacija i tješnja suradnja carinskih i policijskih tijela ključna u borbi protiv krijumčarenja droge. Trebalo bi posvetiti pozornost i daljnjem razvoju i širenju mjera za borbu protiv korupcije u odnosu na ta čvorišta te otkrivanju svih učinaka pomaka proisteklih iz djelotvornih intervencija.

Drugo, važno je nadzirati morske, kopnene i zračne granice u pogledu nezakonitih prelazaka u kontekstu trgovanja drogom. U tom pogledu treba pojačati aktivnosti usmjerene na poznavanje situacije na svim vanjskim granicama EU-a, među ostalim unutar Frontexa u suradnji s državama članicama. Prednost treba dati zračnim i morskim granicama zbog specifične ranjivosti, ograničenog nadzora, kao i strateške važnosti općeg prostora zračnog²⁵ prometa, kao i Atlantskog oceana i Sredozemnog mora. Tijekom pandemije bolesti COVID-19 pomorski prijevoz nastavio se razmjerno bez ograničenja, a prigode za trgovanje ostale su na raspolaganju organiziranim kriminalnim skupinama uključenima u prijevoz droga na veliko u Europu²⁶. Aktivnosti poput onih koje vodi Centar za pomorske analize i operacije u vezi s opojnim drogama (MAOC-N) treba ojačati i proširiti; npr. praćenje plovila i letjelica od interesa koje nose nedopuštene droge u međunarodnim vodama i u zračnom prostoru koji okružuje prethodno zloupotrebjavane morske granice te zračni prostor EU-a i to s ciljem njihova presretanja prije nego što stignu do prve ulazne luke EU-a. U tom kontekstu prostor općeg zračnog prometa predstavlja rizik i za sigurnost EU-a i sve ga češće zlorabe trgovci drogom dok se on nedovoljno nadzire. Međunarodna suradnja u području pomorskog i zračnog prometa ostaje presudna za bolje obavještajne podatke i kapacitet država članica i agencija EU-a zaduženih za sigurnost granica da djeluju u stvarnom vremenu.

Prioritetna područja:

2.1. Krijumčarenje droga u EU i iz EU-a uspostavljenim trgovinskim kanalima (zakoniti kanali).
--

2.2. Nezakoniti ili neprijavljeni prelasci granica EU-a.
--

3. Povećati djelotvorno praćenje logističkih i digitalnih kanala koji se upotrebljavaju za distribuciju droga srednjeg i malog obujma i povećati zapljene nedopuštenih stvari krijumčarenih tim kanalima u bliskoj suradnji s privatnim sektorom

²⁵ Zrakoplovstvo uključuje linijski zračni prijevoz, uključujući putničke i teretne letove koji koriste redovite pravce, i opće zrakoplovstvo, koje uključuje sve druge komercijalne i privatne civilne letove.

²⁶ Vidjeti bilješku 5.

Tržište droga sve se više koristi digitalnom tehnologijom. I tržište na površinskoj mreži (eng. *surface web*) i kriptotržište (eng. *darknet*) koriste se za prodaju droga preko interneta, baš kao i društveni mediji i aplikacije za mobilno komuniciranje. Upotrebom tih tehnologija značajno je olakšana distribucija droga, novih psihoaktivnih tvari, prekursora i opreme potrebne za proizvodnju droge te su se pojavili novi izazovi za izvršavanje zakonodavstva i javno zdravstvo. Trgovina drogom putem poštanske službe i službe žurne dostave pogađa sve države članice i nekoliko zemalja bilježi znatan porast broja pisama i paketa koji sadržavaju droge²⁷. Specifično usmjeravanje poštanskih pošiljki može se znatno razlikovati, uključujući izravne pravce od izvora do odredišta ili preko tranzitnih čvorišta u EU-u i lokacija izvan EU-a. Te poštanske pošiljke mogu biti poslone s lokacije unutar ili izvan EU-a.

Zbog toga postoji potreba za boljim i koordiniranim praćenjem i analizom prijetnji koje predstavlja dostupnost droga preko platformi društvenih medija, aplikacija, tržišta dostupnog na internetu/kriptotržišta²⁸, kao i plaćanja putem interneta (uključujući kriptovalute) i digitalne komunikacije zaštićene šifriranjem. U tom kontekstu treba pojačati suradnju s privatnim sektorom.

Drugo, potrebno je strože praćenje pošiljaka koje sadržavaju nedopuštene tvari u bliskoj suradnji s poštanskim službama i službama žurne dostave. Moguće je razmotriti ulogu novih tehnologija i umjetne inteligencije u smislu poboljšanja kontrola i procedura, uključujući ocjenjivanje rizika poštanskih pošiljki²⁹ uz mogućnost pune implementacije naprednih elektroničkih podataka o svim pošiljkama koje dolaze iz ključnih polazišnih zemalja (na međunarodnoj razini i iz EU-a).

Treće, željeznički pravci i riječni kanali kojima se prelaze granice te prostor općeg zračnog prometa mogu se iskoristiti kao kanali za trgovinu drogom te ih tijela za provedbu zakona trenutačno nedovoljno nadziru. Potrebno je više informacija kako bi se pojačalo praćenje i ciljane istrage utemeljene na riziku povezanom s manjim morskim lukama i riječnim pristaništima, malim/lokalnim uzletištim i željezničkim postajama.

Prioritetna područja:

3.1. Tržišta koja se oslanjaju na digitalnu tehnologiju.
--

3.2. Poštanske službe i službe žurne dostave.

3.3. Željeznički pravci i riječni kanali kojima se prelaze granice te prostor općeg zračnog prometa.
--

4. Onemogućiti proizvodnju i preradu droge, spriječiti zlouporabu i trgovinu prekursorima za droge za nezakonitu proizvodnju droga i iskorijeniti nezakonit uzgoj

²⁷ Za više pojedinosti vidjeti bilješku 1.

²⁸ Na primjer, procjenjuje se da je oko dvije trećine ponuda na kriptotržištu povezano s drogama, dok je ostatak povezan s nizom drugih nezakonitih roba i usluga. Za više pojedinosti o tržištima droga koja se oslanjaju na digitalnu tehnologiju vidjeti bilješku 1.

²⁹ Poštanska pošiljka: pošiljka adresirana u konačnom obliku u kakvom je pružatelj poštanskih usluga treba uručiti. Pored pismovnih pošiljki takve pošiljke uključuju, na primjer, knjige, kataloge, novine, periodični tisak i poštanske pakete s komercijalnom vrijednošću ili bez nje.

Proizvodnja droge dovodi do rizika za zdravlje i sigurnost kao i do štete u okolišu. Sprečavanje proizvodnje droge u Europi i u partnerskim zemljama znatno će doprinijeti smanjivanju opskrbe i dostupnosti droga na domaćem tržištu u EU-u i droga za izvoz. Uloga EU-a kao važnog proizvodnog područja za sintetičke droge i kanabis dovodi i do štete za okoliš zbog odlaganja kemijskog otpada i stvaranja rizika i za one koji su uključeni i za zajednice na čijem se području droge proizvode. Svake se godine tone kemijskog otpada nastalog tijekom proizvodnje sintetičkih droga odlažu na nezakonitim odlagalištima otpada. Na primjer, procjenjuje se da se pri proizvodnji 1 kg amfetamina stvara između 20 i 30 kg otpada³⁰. Pri proizvodnji nekih prekursora iz alternativnih kemikalija isto se stvara znatna količina otpada, čak i prije procesa proizvodnje sintetičkih droga.

S obzirom na takvo stanje, potreban je dodatni rad tijela kaznenog progona da bi se otkrili i zatvorili laboratoriji za proizvodnju nedopuštenih sintetičkih droga i zaustavio izvoz droga proizvedenih u EU-u. U pogledu štete u okolišu ključno je razmotriti učinak na okoliš, rizike za zdravlje i troškove povezane s kemijskim otpadom nastalim proizvodnjom sintetičkih droga kako je utvrđeno i u EMPACT-u. Prepoznat je velik opseg štete u okolišu, ali zahtijeva dodatno ulaganje u praćenje i istraživanje kako bi se bolje razumjelo rastuće izazove u tom području³¹. Konačno, treba odgovoriti na pitanja povezana sa zlouporabom prekursora za droge i razvojem dizajnerskih prekursora na europskoj razini.

Drugo, sve veći broj lokacija za uzgoj kanabisa otkriva se i ukida unutar EU-a ili u njegovu bliskom susjedstvu³². Tijela kaznenog progona trebala bi pojačati mjere za bolju borbu protiv uzgoja nedopuštenih droga. Osim toga, i na uzgajanje nedopuštenih droga u trećim zemljama s mogućim implikacijama za EU, posebice opijumskog maka za proizvodnju heroina i grmova koke za proizvodnju kokaina, trebalo bi snažnije odgovoriti mjerama alternativnog razvoja: borba protiv temeljnih uzroka gospodarstava temeljenih na nezakonitoj trgovini drogama, i to integriranim pristupom kojim se kombiniraju rad u pogledu ruralnog razvoja, smanjivanja siromaštva, socioekonomskog razvoja, promicanja pristupa zemljištu i prava na zemljište, zaštite okoliša i klimatskih promjena, promicanja vladavine prava, sigurnosti i dobrog sustava upravljanja u potpunosti usklađenog s međunarodnim obvezama u vezi s ljudskim pravima i rodnom ravnopravnošću. Potencijalne nove prijetnje kao što je proizvodnja metamfetamina koja se temelji na izdvajanju efedrina i pseudoefedrina iz biljaka uzgajanih na područjima na kojima se tradicionalno proizvodi opijum i uvođenje novih, modificiranih ili potentnijih sojeva poznatih droga na biljnoj osnovi poput kanabisa i koke isto treba pratiti i ocjenjivati njihove moguće implikacije za EU.

Prioritetna područja:
4.1. Proizvodnja sintetičkih droga i šteta u okolišu.
4.2. Uzgoj unutar i izvan EU-a.

³⁰ Vidjeti bilješku 1., str. 162.–163.

³¹ U skladu s Direktivom 2008/99/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o zaštiti okoliša putem kaznenog prava.

³² Za više pojedinosti vidjeti bilješku 1.

B) PREVENCIJA I INFORMIRANJE

5. Spriječiti početak uporabe droga, poboljšati sprečavanje kaznenih djela i informirati o negativnim učincima droga na građane i zajednice

Potražnja za drogama raste. Nezakonita priroda tržišta droga znači da konzumenti droga mogu biti izloženi širokom spektru štetnih posljedica koje mogu obuhvaćati i njihove obitelji i zajednice. Stoga sveobuhvatni programi prevencije i informiranja imaju ključnu ulogu. Već su dostupni brojni programi namijenjeni ranom otkrivanju i intervenciji, promicanju zdravih životnih stilova i prevenciji, uključujući programe koje financiraju različiti fondovi EU-a³³. Ipak, potrebne su dodatne strategije da bi se izgradila otpornost među općom populacijom, kao i strategije za najranjivije. Unatoč već uspostavljenim programima, takve strategije manjkave su u nekim područjima ili uključuju mjere za koje ne postoje čvrsti dokazi u pogledu djelotvornosti. Nasilje koje proistječe iz trgovine drogom, uključujući ubojstva, doprinosi osjećaju nesigurnosti u zajednicama, a jednak učinak ima i djelovanje otvorenih tržišta droga. Podaci o ubojstvima povezanim s drogom ukazuju na to da se radi o bitnom fenomenu u nekoliko zemalja u EU-u³⁴. Zbog promjenjivog poslovnog modela koji koriste organizirane kriminalne skupine sve više prijete opasnost da europsko tržište droga postane pokretač sve većeg nasilja u našim zajednicama te korupcije unutar EU-a. Ograničenja kretanja zbog bolesti COVID-19 mogla bi povećati ovaj trend zbog većeg suparništva među bandama povezanim s drogama.

U skladu s tim, treba dati prednost mjerama koje se temelje na dokazima za prevenciju i podršku rizičnim skupinama u pogledu eksperimentiranja s drogama i razvijanja navike uporabe droga na temelju znanstvenog shvaćanja toga koje su najrizičnije skupine i koji su dokazano najdjelotvorniji pristupi. Važna ciljna skupina za aktivnosti prevencije bit će škole i mladi. Ipak, posebna pažnja potrebna je i u odnosu na one skupine koje su identificirane kao posebno ranjive, a one uključuju mlade koji žive u obiteljima u kojima su kod roditelja zabilježeni poremećaji koji uključuju zlouporabu droga, onih s mentalnim poremećajima, različitim oblicima sindroma kronične boli/umora, beskućnike, migrante i nepraćenu djecu te mlade osobe u kaznenopravnom sustavu. Treba razmotriti i potrebe žena koje su ranjive u pogledu problema s drogama.

Drugo, važno je prepoznati utjecaj kriminala povezanog s drogama i boriti se protiv prijetnji od tih kaznenih djela, kao što su nasilje i zastrašivanje, ali i korupcije i povezanih negativnih učinaka na zakonito gospodarstvo. Postoji i potreba za borbom protiv mogućnosti da organizirane kriminalne skupine iskorištavaju ranjive skupine i one pogođene problemima s drogama. Borba protiv tih prijetnji i njihova prevencija predstavljaju važan izazov koji zahtijeva usklađene mjere na razini EU-a i u nekoliko sektora.

Treće, ciljano informiranje, uključujući promicanje zdravih odluka u pogledu izbora životnog stila mladih osoba i ranjivih skupina, važno je za povećavanje otpornosti stanovništva na probleme s drogama. Ciljevi informiranja mogu uključivati bolje opće

³³ Za detaljan pregled programa intervencije koji su povezani s drogama vidjeti bazu dokaza EMCDDA o intervencijama povezanim s drogama, uključujući mjere prevencije, koja je dio portala najboljih praksi; <https://www.emcdda.europa.eu/best-practice/evidence-summaries>.

³⁴ Za više pojedinosti vidjeti bilješku 1.

obrazovanje o učincima droga i ovisnosti općenito. Može se razmotriti i stigmatizacija povezana s uporabom droga, osobito jer stigma ima štetan utjecaj na mentalno i fizičko zdravlje konzumenata droga i može biti prepreka traženju pomoći. Djelotvorno informiranje u vezi s drogama trebalo bi biti prilagođeno djeci kako bi ona lakše razumjela opasnosti i dugoročne posljedice zlouporabe droga te bi se trebalo temeljiti na novim i inovativnim digitalnim komunikacijskim kanalima. Usto bi trebalo biti primjereno lokalnom društvenom kontekstu i potrebama ciljnih skupina stanovništva i temeljiti se na znanstvenim dokazima i ocjenama.

Prioritetna područja:

5.1. Preventivne mjere za smanjivanje izloženosti drogama i poboljšanje zaštite i otpornosti onih skupina koje su najranjivije u pogledu razvijanja dugotrajnih problema/ovisnosti.

5.2. Sprečavanje kaznenih djela povezanih s drogama s posebnim fokusom na potrebu prevencije nasilja i ograničavanja korupcije.

5.3. Povećavanje otpornosti i smanjivanje stigmatizacije.

C) ODGOVOR NA ŠTETNE POSLJEDICE ZBOG DROGE

6. Poboljšati pristup mogućnostima liječenja koje zadovoljavaju niz zdravstvenih i rehabilitacijskih potreba osoba koje pretrpe posljedice uporabe droga

Problem uporabe droga kronično je i često ponavljajuće stanje koje može dovesti do znatnih štetnih posljedica ne samo za dotičnu osobu, već i za njezinu obitelj i širu zajednicu. Među osobama koje koriste droge uobičajena je uporaba više vrsta droga, što može povećati rizike za zdravlje i zahtijevati složenije djelotvorne intervencije. Među onima kod kojih je uporaba droga prerasla u ovisnost uobičajeni su problemi s mentalnim zdravljem i fizički komorbidni poremećaji, a mnogi od njih imat će poteškoće s održavanjem redovitog radnog odnosa ili osiguravanjem mjesta stanovanja. U nizu zemalja dostupnost liječenja ovisnosti još je uvijek suviše ograničena i postoje prepreke koje usporavaju početak liječenja³⁵. Osim toga, važno je prepoznati da se ovisnost mora liječiti u suradnji s drugim zdravstvenim službama i službama za socijalnu podršku. Potrebne su sveobuhvatne i integrirane usluge koje prepoznaju uporabu droga kao problem zdravstvene skrbi i koje isto tako koriste ulazne informacije dobivene od drugih zdravstvenih službi i službi za socijalnu podršku poput onih koje se bave stanovanjem, zapošljavanjem ili obrazovnim potrebama. To će biti sve važnije zbog društvenih i gospodarskih posljedica pandemije bolesti COVID-19.

Zbog toga na prepreke pristupu liječenju treba odgovoriti tako da se osigura dovoljna dostupnost i primjerenost zdravstvenih i socijalnih službi za potrebe skupina njihovih korisnika. Prepreke pristupu treba smanjiti u odnosu na ključne značajke ciljnih skupine kao što su demografski čimbenici (npr. dob, spol, obrazovanje, kulturno podrijetlo), situacijski čimbenici (npr. siromaštvo, obiteljske okolnosti, društveni krug, migracije) i osobni čimbenici (npr. fizičko i mentalno zdravlje, psihološka dobrobit). Trebalo bi razmotriti i savjetovanje i liječenje kojim se ispunjavaju posebne potrebe djece.

³⁵ To je potvrđeno na međunarodnoj razini uključivanjem jačanja prevencije i liječenja zlouporabe droga (3.5) među ciljeve održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

Drugo, treba poduzeti mjere kojima se bolje pronalaze i otklanjaju prepreke s kojima se žene³⁶ suočavaju pri započinjanju i nastavku programa službi za liječenje i rehabilitaciju. One uključuju nasilje u obitelji, traume, stigmatizaciju, probleme povezane s fizičkim i mentalnim zdravljem, trudnoću i probleme povezane sa skrbi o djeci te ih mogu pogoršati prethodni demografski, situacijski i osobni čimbenici. Djelotvorno pružanje usluge treba biti prilagođeno specifičnim potrebama i životnim iskustvima žena koje imaju probleme s drogama, prepoznati da se navike uporabe droga i problemi mogu razlikovati od onih koji se pojavljuju kod muškaraca, uključujući veću pojavnost problema povezanih s uporabom lijekova koji se izdaju na recept. Treba razmotriti i mogućnost usluga koje se pružaju samo ženama ili drugih oblika specijaliziranih rješenja kao što je bliska partnerska suradnja s pružateljima usluga i službama koje rade s ranjivim ženama ili žrtvama nasilja u obitelji.

Treće, trebalo bi prepoznati raznolikost koja je očita među konzumentima droga i poduzeti korake kojima se može odgovoriti na tu raznolikost i odraziti potrebe različitih skupina u odnosu na problem uporabe droga. Specifične skupine sa složenijim potrebama uključuju: sve stariji segment stanovništva koji se sastoji od osoba koje dugotrajno koriste droge, osobe kod kojih je prisutan komorbidni poremećaj mentalnog zdravlja i uporabe droga, beskućnike i ranjive žene. Djelotvoran rad s tim grupama zahtijeva modele skrbi kojima se prepoznaje potreba za partnerstvima niza službi, kojima su obuhvaćeni pružatelji zdravstvene i socijalne skrbi te skupine pacijenata/stručnjaka za pružanje skrbi.

Prioritetna područja:
6.1. Pristup uslugama liječenja i rehabilitacije i opseg tih usluga koji su utemeljeni na pojedinačnim potrebama.
6.2. Liječenje kojim se reagira na specifične potrebe žena.
6.3. Modeli skrbi koji su primjereni za skupine sa složenijim potrebama.

7. Povećati učinkovitost intervencija za smanjivanje rizika i štetnih posljedica radi zaštite zdravlja konzumenata droga i javnosti

Zaštita konzumenata droga i javnosti od štetnih posljedica povezanih s uporabom droga zahtijeva okvir za intervencije u različitim područjima potencijalnih štetnih posljedica i rizika koji s vremenom može pomoći pri postizanju boljih zdravstvenih i socijalnih ishoda. Važni potencijalni ciljevi intervencija u ovom području uključuju mjere za smanjivanje rizika infekcije virusom HIV/AIDS-a ili virusnim hepatitisom među intravenskim konzumentima droga, prevenciju prekomjernih doza i pristupe kojima se potiče konzumente droga da prihvate manje rizična ponašanja te promicanje zdravstvenih i sigurnosnih ciljeva. Važan su problem i dugoročni učinci uporabe droga na mladi mozak koji se još razvija, kao u slučaju tinejdžera. Treba pojačati mjere za ograničavanje rizika od prometnih nezgoda kod osoba koje voze pod utjecajem droga ili pod utjecajem kombinacije droga i alkohola. Pri utvrđivanju okvira za smanjivanje štetnih posljedica nuđenje alternativa treba imati prednost pred prisilnim mjerama, što bi moglo pomoći u

³⁶ U skladu s Komunikacijom Komisije COM(2020) 152 od 5. 3. 2020. Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.

smanjivanju razine uporabe droga, učestalosti ponavljanja prekršaja te financijskog i administrativnog opterećenja i društvenih troškova.

U okviru odgovora potrebno je proširiti inicijative za smanjivanje štetnih posljedica. Programi razmjene igala i šprica, liječenje ovisnosti o opioidima zamjenskim lijekovima, prostorije za uporabu droga i druge inovativne mjere za smanjivanje štetnih posljedica s dokazima djelotvornosti i pristupačno testiranje na virus hepatitisa C (HCV) mogu biti učinkovite intervencije kojima se sprečava širenje zaraze krvlju među intravenskim konzumentima droga. To su ključne intervencije usmjerene na okončanje epidemije HIV/AIDS-a i eliminaciju virusnog hepatitisa kao prijetnje javnom zdravlju među intravenskim konzumentima droga jer sprečavaju nove infekcije i istovremeno pružaju priliku visokorizičnim populacijama da zatraže testiranje i povežu se s pružateljima skrbi.

Drugo, zlorporaba kontroliranih lijekova koji se izdaju na recept može pogađati osobe različitog porijekla iz svih profesija i zajednica. Nemedicinska uporaba i prodaja zamjenskih lijekova za liječenje ovisnosti o opioidima na tržištu nedopuštenih droga umjesto njihove predviđene primjene za liječenje ovisnosti posebno zabrinjava. No postoji i zabrinutost u pogledu potencijala za zlorporabu drugih psihoaktivnih lijekova, posebno onih za ublažavanje bolova. Osim toga, zabrinjava i to što se medicinske tvari ponekad nezakonito proizvode ili pribavljaju preko interneta od izvora izvan EU-a. Zlorporaba tvari povezuje se predoziranjem sa smrtnim ishodom i bez njega i povećanom pojavnosti ovisnosti, i to često ovisnosti o opioidima. Ipak, istovremeno je važno da se pristupima u ovom području osigura dostupnost lijekova i drugih kontroliranih tvari za primjerene terapijske i znanstvene svrhe.

Treće, suradnja s trećim zemljama, regijama i relevantnim regionalnim organizacijama isto treba dati odgovore na zdravstvene aspekte problema droge, posebice utjecaj intervencija smanjenja ponude i potražnje na konzumente droga i na javnost. O liječenju, smanjivanju štetnih posljedica i alternativama prisilnim sankcijama trebalo bi se kontinuirano razgovarati s trećim zemljama i regijama u kojima takve mjere još nisu uspostavljene.

Četvrto, vožnja pod utjecajem droga predstavlja problem sigurnosti na cestama jer se tako smanjuje sposobnost za vožnju i povećava rizik od nesreća. Potrebno je i dalje poboljšavati testiranje vozača pod utjecajem droga. Osim toga, potrebno je informiranje kako bi se istaknuli rizici vožnje pod utjecajem droga. To područje zahtijeva daljnja istraživanja i razvoj kako bi se utvrdile i ocijenile djelotvorne politike i operativni odgovori, uključujući razvoj metoda testiranja i jeftinijih alata za otkrivanje droga.

Peto, premda države članice koriste barem jednu mjeru koja se smatra alternativom prisilnim sankcijama³⁷, potrebna su jača nastojanja i redovita provedba djelotvornih alternativa prisilnim sankcijama za prijestupnike koji konzumiraju droge. U ovom su području potrebni sveobuhvatni i dubinski podaci.

³⁷ Alternative prisilnim mjerama definiraju se kao mjere koje imaju određeni rehabilitacijski element ili koje predstavljaju suzdržavanje od intervencije (na primjer nepodizanje optužnice i odustajanje od progona), kao i one koje se koriste umjesto kazne zatvora ili druge kazne (na primjer uvjetna kazna uz liječenje ovisnosti). Vidjeti zaključke Vijeća iz ožujka 2018. godine o alternativama prisilnim sankcijama, dokument 6931/18.

Šesto, slučajevi predoziranja i drugi oblici smrtnosti povezane s uporabom droga koji se mogu izbjeći najveće su štetne posljedice uporabe droga³⁸. Djelotvorno interveniranje radi smanjivanja broja slučajeva predoziranja drogom i dalje ostaje problematično u trenutačnim odgovorima pri čemu je broj smrtnih slučajeva zbog predoziranja drogom i dalje visok u brojnim zemljama, a u nekima čak i raste. Unatoč nedavnom potencijalno važnom napretku, na primjer široj uporabi antagonista opioida kao što je nalokson, i dalje je nužno osiguravati njegovu dostupnost i promicati primjerenu uporabu kao odgovor na predoziranje drogom ili intervencije kod predoziranja drogom. Štoviše, postoje izazovi u odnosu na sveobuhvatne podatke o smrtnim slučajevima zbog predoziranja širom EU-a koji uključuju sustavno prijavljivanje manjeg broja slučajeva od stvarnog, manjak toksikoloških kapaciteta i proces evidentiranja koji dovodi do kašnjenja u izvješćivanju.

Prioritetna područja:

7.1. Zarazne bolesti povezane s drogama.

7.2. Zloupotrebavanje lijekova i pristupa kontroliranim tvarima isključivo za medicinske i znanstvene potrebe i njihova moguća zloupotrebavanje.

7.3. Međunarodna suradnja u pogledu zaštite zdravlja konzumenata droga.

7.4. Vožnja pod utjecajem droga.

7.5. Alternative prisilnim sankcijama.

7.6. Smrtni slučajevi zbog predoziranja i smrtni slučajevi povezani s drogom.

8. Razviti uravnotežen i sveobuhvatan pristup uporabi droga u zatvorima (smanjiti potražnju i ograničiti opskrbu)

Konzumenti droga velik su dio sveukupne zatvorske populacije. Većina zatvorenika koristila je nedopuštene droge u nekom trenutku i mnogi imaju kronične i problematične navike uporabe droge. Premda neki pojedinci u zatvoru prekinu ili smanje uporabu droga, drugi tek postanu konzumenti droga ili se upuštaju u štetnija ponašanja dok služe zatvorsku kaznu. Osim visokih razina problema s drogama zatvorenici su lošijeg zdravlja u odnosu na opću populaciju, uz veću prevalenciju zaraza koje se prenose krvlju, kao i više stope mentalnih bolesti. Kod osoba koje koriste opioide rizik od smrti zbog predoziranja znatno se povećava u razdoblju nakon puštanja iz zatvora zbog visoke stope recidiva i niže tolerancije na opioide. Potrebno je identificirati i omesti širok raspon kanala kojima se droge dostavljaju u zatvore i one koji održavaju te kanale.

Stoga treba osigurati kontinuitet liječenja, rehabilitacije i oporavka počinitelja kaznenih djela koji koriste droge u zatvoru i nakon što napuste zatvor uz podršku njihovoj ponovnoj integraciji u društvo. Razvijanje kontinuuma modela skrbi primjerenog za svaku državu članicu te zatvorsko okruženje i probacijsku službu može biti bitno kako bi se zatvorenicima omogućio pristup podršci koja im je potrebna za postizanje osobnih

³⁸ U EU-u je 2017. bilo najmanje 8 238 smrtnih slučajeva zbog predoziranja jednom nedopuštenom drogom ili više njih. Vidjeti EMCDDA (2019.). Europsko izvješće o drogama, str. 79.

ciljeva oporavka dok su u zatvoru te kako bi se smanjili rizici i promicala neprekidna uključenost u rad službi za liječenje i rehabilitaciju nakon odsluženja kazne.

Drugo, prekidanje kanala kojima se u zatvore isporučuju droge (i drugi nedopušteni predmeti) i identificiranje osoba koje sudjeluju u djelovanju tih kanala trebaju biti prioriteta. U tom kontekstu temelj djelotvorne intervencije može biti suradnja s tijelima za kazneni progon, dijeljenje informacija, borba protiv korupcije, korištenje obavještajnih podataka i testiranje na droge.

Prioritetna područja:

8.1. Kontinuitet skrbi u zatvoru i probacijske službe.
--

8.2. Ograničavanje opskrbe drogom u zatvorima.
--

IV. Upravljanje, provedba i praćenje Agende EU-a za borbu protiv droga

Agendu EU-a za borbu protiv droga prati Akcijski plan koji obuhvaća isto razdoblje kako bi se strateški prioriteta ove Agende prenijeli u konkretne operativne korake i aktivnosti. Akcijski plan povezuje vanjske i unutarnje aspekte koji su potrebni za provedbu ciljeva Agende EU-a za borbu protiv droga. Kako bi se poboljšali sigurnost i zdravlje u kontekstu fenomena droga, mjere predviđene Akcijskim planom trebaju doprinijeti i provedbi strategije sigurnosne Unije i primjenjivih ciljeva Programa održivog razvoja do 2030.

Slika 1. prikazuje glavne dionike uključene u politiku o drogama – oni uspostavljaju i doprinose uspostavi prioriteta politike u Agendi EU-a za borbu protiv droga; provedba: taktička i operativna – u pogledu provedbe mjera koje su prioritet u Akcijskom planu za borbu protiv droga; praćenje – pružanje podrške pri evidentiranju postignutog napretka te koordiniranje provedbe.

Potrebna je snažnija koordinacija unutar i između institucija i tijela EU-a i relevantnih agencija EU-a, država članica i civilnog društva. Osim toga, da bi se slijedio pristup i da bi se težilo postizanju ciljeva Agende EU-a za borbu protiv droga, potrebna je pojačana međunarodna suradnja između EU-a, trećih zemalja i regija te međunarodnih organizacija i tijela, kao i suradnja na multilateralnoj razini³⁹. Europska služba za vanjsko djelovanje (ESVD) ima ključnu ulogu u podupiranju tih nastojanja, među ostalim putem delegacija EU-a i instrumenata zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP) kao što su misije i operacije zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP) te mreža stručnjaka za sigurnost ili borbu protiv terorizma.

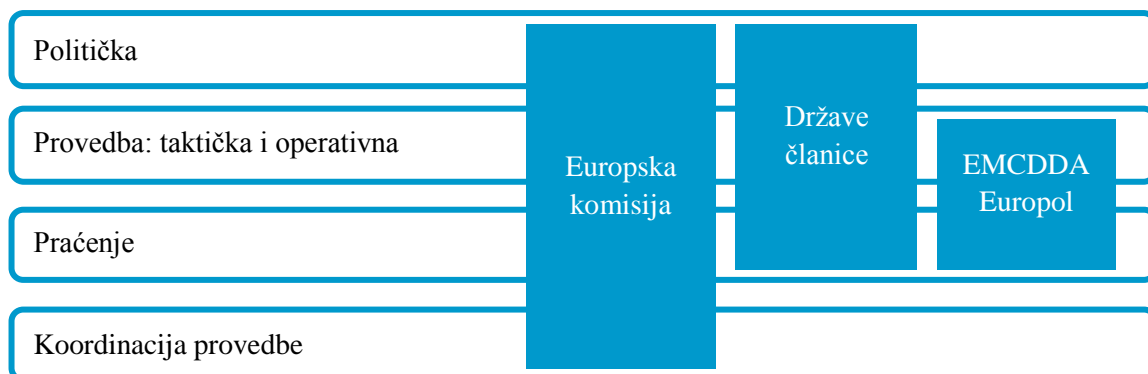
Osim toga, treba osigurati suradnju s Forumom civilnog društva EU-a u provedbi, evaluaciji i pružanju ulaznih podataka za razvoj politika za borbu protiv droga na razini EU-a i na međunarodnoj razini.

Prije isteka razdoblja na koje se odnosi Agenda EU-a za borbu protiv droga 2025., Europska komisija provest će neovisnu evaluaciju ove Agende i pratećeg akcijskog

³⁹ Dodjelom mjera državama članicama u Akcijskom planu za borbu protiv droga ne dovodi se u pitanje podjela nadležnosti predviđena Ugovorima, posebno u pogledu vanjskog djelovanja povezanog s politikom o drogama.

plana, uzimajući u obzir ulazne podatke od svih dionika uključenih u upravljanje kao i drugih relevantnih dionika, s ciljem budućeg razvoja politike EU-a o drogama.

Slika 1.: Četiri razine sustava upravljanja

Resurse treba razmjerno usmjeravati prema onim strateškim prioritetima, područjima i intervencijama u kojima je najveća vjerojatnost da će dovesti do postizanja ciljeva Agende EU-a za borbu protiv droga na razini EU-a i na nacionalnim i lokalnim razinama. Stoga je važno pronaći način da se izmjeri sveukupna djelotvornost odgovora na problem droga. Financijska sredstva za podršku prioritetima iz ove Agende trebaju se dodjeljivati iz međusektorskih izvora financiranja EU-a, među ostalim iz Fonda za unutarnju sigurnost, programa EU4Health, Europskog socijalnog fonda+, Programa za pravosuđe, dijela programa Obzor Europa o istraživanju sigurnosti, fondova za kohezijsku politiku, programa Digitalna Europa i programa Prava i vrijednosti.

Praćenje napretka u provedbi Agende EU-a za borbu protiv droga i Akcijskog plana podržavat će se koordiniranim sustavom praćenja, evaluacije i istraživanja. Razina napretka postignutog u pogledu ostvarivanja strateških prioriteta i povezanih aktivnosti sukladno opisu u Akcijskom planu za borbu protiv droga određuje se s pomoću pokazatelja uspješnosti povezanih sa svakim strateškim prioritetom⁴⁰. Europska komisija, uz podršku EMCDDA-a i drugih agencija i tijela EU-a, ovisno o tome što je relevantno, pratit će i koordinirati provedbu Agende EU-a za borbu protiv droga.

V. Zaključak

Novim strateškim pristupom drogama, Komisija u središte agende politika EU-a postavlja odgovore EU-a na organizirani kriminal i problem droga. Zajednički rad bit će presudan. Bit će potrebna još veća suradnja između svih dionika, kao i između tijela na lokalnoj i nacionalnoj razini te na razini EU-a. Nastavit ćemo udruživati snage s globalnim partnerima. Na razini EU-a Komisija će dati novi poticaj ulozu koju ima EMCDDA kako bi osigurala da ta agencija ima veću ulogu u okviru svih prioriteta politike o drogama. Komisija poziva Vijeće i Europski parlament da podrže Agendu EU-a za borbu protiv droga i Akcijski plan te da podupru i iskoriste puni potencijal svakog navedenog strateškog prioriteta. To je zajednički pothvat u korist svih građana.

⁴⁰ Vidjeti Prilog 2.